

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноватики, природокористування та інфраструктури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового інституту
інноватики, природокористування та
інфраструктури

_____ Василь БРИЧ
«__» _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о проректора з науково-педагогічної
роботи

_____ Віктор ОСТРОВЕРХОВ
«__» _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Інституційний аналіз ринку нерухомості»
ступінь вищої освіти «Магістр»
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 051 «Економіка»
освітньо-професійна програма: Експертна оцінка землі і нерухомого майна

кафедра економічної експертизи та землевпорядкування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
Денна	1	2	30	15	5	4	96	150	2

Робоча програма складена д-р екон. наук, професором кафедри економічної експертизи і землевпорядкування Борисом Язлюком

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної експертизи та землевпорядкування, протокол № 2 від 27 вересня 2023 року

Завідувач кафедри, докт.екон. наук, професор_____ Борис ЯЗЛЮК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Економіка», протокол №__від_____ 2023 року

Керівник групи забезпечення спеціальності д-р екон. наук, професор_____ Віктор КОЗІЮК

**Гарант ОП
д-р екон.наук, професор**

Борис ЯЗЛЮК

Структура робочої програми навчальної дисципліни «Інституційний аналіз ринку нерухомості»

1. Опис навчальної дисципліни «Інституційний аналіз ринку нерухомості»

Дисципліна - Інституційний аналіз ринку нерухомості	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS –5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Дисципліна циклу Професійної та практичної підготовки
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність - 051 «Економіка»	Рік підготовки: Денна – 1 Семестр: Денна – 2
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – магістр	Лекції: Денна – 30 год. Практичні заняття: Денна – 15 год.
Загальна кількість годин - 150		Самостійна робота – Денна – 96 год. в т.ч. тренінг – 4 год. Індивідуальна робота Денна – 5 год.
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Інституційний аналіз ринку нерухомості»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Інституційний аналіз ринку нерухомості» є – вивчення теоретичних засад і практичних механізмів державного правового регулювання ринку нерухомості як на загально національному, так і регіональному рівнях, шляхів оптимізації нормативно- правової бази щодо регулювання ринку нерухомості та формування практичних навичок опрацювання і обґрунтування конкретних пропозицій щодо актуальних проблем розвитку ринку нерухомості; визначення ступеня впливу зовнішніх (політичних, економічних, соціальних, культурних, правових тощо) і внутрішніх (рівень кваліфікації персоналу, залученого до проведення проекту, менеджмент організації, що здійснює проект та ін.) факторів на можливість успішної реалізації проекту.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

- виявлення й опис інституційних умов – організацій, законів, нормативних актів та політичних факторів, у рамках яких буде здійснюватися й експлуатуватися розглянутий проект. При цьому варто включити в аналіз усі організації (їх може бути декілька залежно від складності проекту), що беруть участь у проекті. Що стосується законів, політики, нормативних актів як об'єктів інституціонального аналізу, то розгляду підлягають лише найважливіші з них, здатні вплинути на проект;

- оцінка слабких і сильних сторін організацій, що беруть участь у проекті, стосовно їх матеріальних та людських ресурсів, технічної кваліфікації, організаційної структури, управлінських і адміністративних можливостей, фінансового становища;

- оцінка можливого впливу законів, політики, інструкцій на здійснення й експлуатацію проектів, що мають відношення до захисту навколишнього середовища, заробітної плати, цін, субсидій, зовнішньої торгівлі, валютного курсу тощо;

- висування пропозицій з технічної допомоги, що може знадобитися для здійснення рекомендованих організаційних змін і розробки графіка необхідних робіт.

2.3. Найменування та опис компетентостей, формування котрих забезпечить вивчення дисциплін:

- вміти розробляти і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності;

- знати як формулювати та аналізувати проблеми науково-практичних проблем;

- вміти розробляти соціально-економічні проекти;

3. Програма дисципліни: Інституційний аналіз ринку нерухомості

Змістовий модуль 1. Концептуальні засади оцінки нерухомості.

Тема 1. Сутність та місце нерухомості в системі фінансово-економічних відносин

Поняття та сутність нерухомості. Родові та власні ознаки, сутнісні характеристики нерухомості. Характеристика основних об'єктів нерухомості. Класифікація об'єктів нерухомості.

Література: 1, 9, 12, 14, 15

Тема 2. Теоретико-методологічні основи оцінки нерухомості

Законодавче регулювання оцінки майна. Юридичні підстави здійснення оцінки. Ціна об'єктів нерухомості та фактори, які впливають на неї. Принципи оцінки. Види вартості майна, база оцінки. Концепція вартості грошей у часі. Шість функцій грошової одиниці.

Література: 1, 9, 12, 14, 15

Тема 3. Ринок нерухомості, його структура і функції.

Сутність і значення ринку нерухомості, його особливості і функції. Суб'єктна структура ринку нерухомості. Види ринків нерухомості. Характеристика секторів ринку нерухомості. Ріелторська діяльність.

Література: 1, 9, 12, 14, 15

Тема 4. Інституційні основи професійної оцінної діяльності.

Оцінка майна, професійна оціночна діяльність, незалежна оцінка, процедури оцінки майна, форми здійснення оціночної діяльності, суб'єкти оціночної діяльності, професійна підготовка оцінювачів, державне регулювання оціночної діяльності.

Література: 1, 9, 12, 14, 15

Змістовий модуль 2. Практичні механізми оцінки нерухомості

Тема 5. Інформаційне забезпечення при оцінці нерухомості

Наявність необхідної інформації дає можливість оцінювачу комплексно підійти до процесу оцінки і точно обґрунтувати кінцеву величину вартості. Збирання та аналіз зовнішньої загальної та спеціальної інформації. Формування масиву зовнішньо та внутрішньо необхідної інформації для оцінки нерухомого майна. Аналіз кон'юнктури ринку нерухомості. Основні джерела інформації. Поняття та загальна характеристика паритету купівельної спроможності валют.

Література: 1, 9, 12, 14, 15

Тема 6. Основні принципи і способи застосування методів оцінки нерухомості

Характеристика витратного підходу. Визначення зносу об'єкту нерухомості. Особливості застосування витратного підходу

Сутність прибуткового методу. Метод капіталізації доходів. Метод дисконтування грошових потоків. Застосування дохідного підходу.

Особливості застосування|вживання| порівняльного підходу. Метод парних продажів. Метод валового рентного мультиплікатора

Застосування методів статистики в оціночній практиці: групування статистичної інформації, графічне представлення статистичної інформації, принципи побудови статистичних показників, види середніх величин, ряди динаміки, індекси.

Математичні методи в оцінці: методи прогнозування дохідності об'єктів нерухомості, метод експертних оцінок, метод рангової кореляції, парний регресійний аналіз, моделі множинної регресії.

Тема 7. Витратний підхід до оцінки нерухомості

Методи витратного підходу: за вартістю одиничного показника, за вартістю об'єкта аналогічного функціонального призначення, метод розбивки на компоненти, метод одиничних розцінок. Визначення та види зносу будівель та споруд. Методи оцінки зносу.

Література: 1, 9, 12, 14, 15

Тема 8. Порівняльний підхід до оцінки нерухомості.

Дослідження ринку нерухомості та його елементів. Сегментація ринку.

Оцінка чинників попиту та пропозиції. Алгоритм порівняльного підходу. Методи порівняльного підходу. Основні елементи порівняння об'єктів. Методи внесення коригувань.

Література: 1, 9, 12, 14, 15

Тема 9. Дохідний підхід до оцінки нерухомості

Характеристика та методи доходного підходу. Метод прямої капіталізації доходу. Метод дисконтування грошових потоків (непрямої капіталізації). Процедури та порядок оцінки в доходному підході. Визначення доходу, який приносить нерухомість. Ставка капіталізації та методи її визначення. Характер зміни доходів від нерухомості.

Література: 1, 9, 12, 14, 15

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Інституційний аналіз ринку нерухомості»

Денна форма навчання

	Кількість годин, в т. ч.				
	лекції	практичні заняття	самостійна робота	індивідуальна робота	контрольні заходи
1. Змістовий модуль Концептуальні засади оцінки нерухомості					
Тема 1. Сутність та місце нерухомості в системі фінансово-економічних відносин	4	2	11		Тести
Тема 2. Теоретико-методологічні основи оцінки нерухомості	2	1	10	1	Тести
Тема 3. Ринок нерухомості, його структура і функції	2	1	11	1	Тести
Тема 4. Інституційні основи професійної оцінної діяльності Еколого-економічні проблеми використання природних ресурсів.	2	1	10	1	Тести
Змістовий модуль 2. Практичні механізми оцінки нерухомості					
Тема 5. Інформаційне забезпечення при оцінці нерухомості	4	2	11		Тести
Тема 6. Основні принципи і способи застосування методів оцінки нерухомості	2	1	10	1	Тести
Тема 7. Витратний підхід до оцінки нерухомості	4	2	11	1	Тести
Тема 8. Порівняльний підхід до оцінки нерухомості	6	3	11		Тести
Тема 9. Дохідний підхід до оцінки нерухомості	4	2	11		Тести
Тренінг				4	
Разом	30	15	96	9	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Практичне заняття

Тема 1: Сутність та місце нерухомості в системі фінансово-економічних відносин.

Мета: Ознайомитись з сутністю та основними характеристиками нерухомості

Питання для обговорення:

- 1.1. Поняття та сутність нерухомості.
- 1.2. Родові та власні ознаки, сутнісні характеристики нерухомості.
- 1.3. Характеристика основних об'єктів нерухомості.
- 1.4. Класифікація об'єктів нерухомості.

Література: 3; 5; 9.

Практичне заняття

Тема 2: Теоретико-методологічні основи оцінки нерухомості.

Мета: Ознайомитись з законодавчими актами, які регулюють оцінку майна.

Питання для обговорення:

- 2.1. Законодавче регулювання оцінки майна.
- 2.2. Юридичні підстави здійснення оцінки.
- 2.3. Ціна об'єктів нерухомості та фактори, які впливають на неї.
- 2.4. Принципи оцінки. Види вартості майна, база оцінки.

Література: 9; 11; 19.

Практичне заняття

Тема 3 : Ринок нерухомості, його структура і функції.

Мета: Ознайомитись з сутністю та видами ринку нерухомості

Питання для обговорення:

- 3.1. Сутність і значення ринку нерухомості, його особливості і функції.
- 3.2. Суб'єктна структура ринку нерухомості.
- 3.3. Види ринків нерухомості.
- 3.4. Характеристика секторів ринку нерухомості. Ріелторська діяльність.

Література: 2, 4, 8, 9.

Практичне заняття

Тема 4: Інституційні основи професійної оцінної діяльності Еколого-економічні проблеми використання природних ресурсів.

Мета: Ознайомитись з інституційними основами та державним регулюванням оціночної діяльності.

Питання для обговорення:

- 4.1. Оцінка майна, професійна оціночна діяльність, незалежна оцінка.
- 4.2. Процедури оцінки майна.
- 4.3. Форми здійснення оціночної діяльності.
- 4.5. Суб'єкти оціночної діяльності, професійна підготовка оцінювачів, державне регулювання оціночної діяльності.

Література: 8, 9, 13, 14.

Практичне заняття

Тема 5: Інформаційне забезпечення при оцінці нерухомості Міжнародний досвід і міжнародне співробітництво

Мета: Ознайомлення з інформаційним забезпеченням та міжнародними досвідом аналізу ринку нерухомості.

Питання для обговорення:

- 5.1. Наявність необхідної інформації дає можливість оцінювачу комплексно підійти до процесу оцінки і точно обґрунтувати кінцеву величину вартості.

5.2. Збирання та аналіз зовнішньої загальної та спеціальної інформації. Формування масиву зовнішньо та внутрішньо необхідної інформації для оцінки нерухомого майна.

5.3. Аналіз кон'юнктури ринку нерухомості.

5.4. Основні джерела інформації. Поняття та загальна характеристика паритету купівельної спроможності валют

Література: 8, 9, 13, 14.

Практичне заняття

Тема 6 : Основні принципи і способи застосування методів оцінки нерухомості.

Мета: Ознайомитись з основними принципами та особливостями застосування методів оцінки.

Питання для обговорення:

6.1. Характеристика витратного підходу.

6.2. Сутність прибуткового методу.

6.3. Особливості застосування вживання порівняльного підходу.

6.4. Математичні методи в оцінці:

Література: 7, 9, 11, 13

Практичне заняття

Тема 7 : Витратний підхід до оцінки нерухомості.

Мета: Ознайомитись з витратним підходом.

Питання для обговорення:

7.1. Методи витратного підходу: за вартістю одиничного показника, за вартістю об'єкта аналогічного функціонального призначення, метод розбивки на компоненти, метод одиничних розцінок.

7.2. Визначення та види зносу будівель та споруд.

7.3. Методи оцінки зносу.

Література: 8, 9, 13, 14.

Практичне заняття

Тема 8 : Порівняльний підхід до оцінки нерухомості

Мета: Ознайомитись з порівняльним підходом до оцінки нерухомості

Питання для обговорення:

8.1. Дослідження ринку нерухомості та його елементів. Сегментація ринку.

Методи внесення коригувань.

8.2. Оцінка чинників попиту та пропозиції.

8.3. Методи порівняльного підходу.

8.4. Алгоритм порівняльного підходу. Основні елементи порівняння об'єктів.

Література: 8, 9, 13, 14.

Практичне заняття

Тема 9 : Дохідний підхід до оцінки нерухомості

Мета: Ознайомитись з методом дисконтування грошових потоків.

Питання для обговорення:

9.1. Характеристика та методи доходного підходу. Характер зміни доходів від нерухомості.

9.2. Процедури та порядок оцінки в доходному підході.

9.3. Визначення доходу, який приносить нерухомість. Метод прямої капіталізації доходу.

9.4. Метод дисконтування грошових потоків (непрямої капіталізації). Ставка капіталізації та методи її визначення.

Література: 1, 9, 12, 14.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ)

Виконання комплексного практичного індивідуального завдання є одним із обов'язкових модулів залікового кредиту з дисципліни «Інституційний аналіз ринку нерухомості». КПЗ виконується самостійно кожним студентом на основі вибіркового даних. Метою виконання КПЗ є оволодіння навичками застосування економічних методів охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів.

КПЗ оформляється у відповідності із встановленими вимогами. В процесі виконання та оформлення КПЗ студент може використовувати комп'ютерно-інформаційну технологію.

Варіанти КПЗ з дисципліни «Інституційний аналіз ринку нерухомості».

1. Розвиток оцінки будівель та споруд в Україні.
2. Теоретико-методологічні основи оцінки нерухомості.
3. Законодавче і нормативне регулювання економічної оцінки нерухомого майна.
4. Правове та методичне регулювання оцінки об'єктів нерухомості.
5. Принципи оцінки об'єктів нерухомості.
6. Оцінка нерухомості як один із предметів діяльності агентств нерухомості.
7. Види вартості об'єктів нерухомості.
8. Фактори, які впливають на вартість нерухомості.
9. Вибір підходу до визначення вартості об'єкта нерухомості.
10. Способи і методи експертно-економічної оцінки нерухомості.
11. Способи застосування витратного методу оцінки нерухомості.
12. Зміст і варіанти застосування методу капіталізації доходів
13. Метод дисконтування грошових потоків.
14. Інформаційне забезпечення порівняльного підходу до оцінки нерухомості.
15. Види поправок, методи їх розрахунку і внесення.
16. Застосування математичних та статистичних методів оцінювання.
17. Оцінка характеристик варіації.
18. Експертний метод оцінки.
19. Специфіка оцінювання землі як не відтворювального об'єкта.
20. Використання методу реальних опціонів для оцінки нерухомості.

7. Самостійна робота

№	Тематика	Кількість годин
1	Мета і завдання інституційного аналізу	7
2	Оцінка впливу зовнішніх факторів на проект	7
3	Аналіз політичного середовища проекту.	7
4	Державне регулювання інвестиційної діяльності.	6
5	Аналіз правового середовища.	7
6	Аналіз соціально-економічних умов	7
7	Оцінка впливу зовнішніх факторів на проект	7
8	Надійність та ефективність управлінської системи інвестиційно-виробничого комплексу	7
9	Аналіз інституційних характеристик проекту.	7
10	Аналіз можливостей менеджменту проекту.	6
11	Діагностика трудових ресурсів.	7
12	Методи оцінки персоналу: прогностичний, практичний, імітаційний.	6
13	Діагностика організаційної структури.	7
14	Показники ефективності управління: коефіцієнт гнучкості виробничої структури; коефіцієнти оперативності та раціональності організаційної структури; коефіцієнт надійності, рівень мотивації персоналу.	7
Разом		96

8. Тренінг з дисципліни

Тренінг (англ. training) - це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. to train - виховувати, навчати) - комплекс вправ для тренування в чому-небудь.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

3. **Практична частина** реалізується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

4. **Підведення підсумків.** Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ЯК ОСНОВНОГО ІНСТИТУЦІАЛЬНОГО УЧАСНИКА РИНКУ НЕРУХОМОСТІ

Оцінка впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на проект.

1. Зміст організаційного плану проекту.

Методика проведення тренінгу

- Робота в малих групах: «Організаційний план інвестиційного проекту»
- Презентація результатів.
- Мозкові атаки.
- Дискусія з елементами аналізу.
- Розв'язання проблемних завдань. (Розрахунок потреби в персоналі. Розрахунок організаційних витрат).

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Інституційний аналіз ринку нерухомості» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо;
- ректорська контрольна робота;
- комплексний іспит;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) навчальної дисципліни «Інституційний аналіз ринку нерухомості» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої

ваги кожної складової залікового кредиту, % :

Для заліку

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30%	40%	30%
Усне опитування на заняття: 4 тем по 10 балів – мах 40 балів Письмова робота - мах 60 балів	Усне опитування на заняття: 5 тем по 4 балів – мах 20 балів Письмова робота - мах 80 балів	Підсумкова КППЗ - мах 40 балів Захист КППЗ - мах 40 балів Участь у тренінгах - мах 20 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Проектор ViewSonic PJ 7223	1-9
2.	Підключення до комп'ютера на процесорі Intel Celeron CPU G540 (2,5 GHz RAM 2Gb, HDD 500 Gb). дата введення в експлуатацію грудень 2016 року (1 шт.) ремонтних робіт не проводилось. Монітор Philips 193vV5LSB2 (1 шт.)	1-9
3.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно ліцензії Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students	1-9
4.	Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox)	1-9

Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Верба В.А., Загородніх О.А. Проектний аналіз: Підручник. – К.:КНЕУ, 2000. - 322 с.
2. Вісящев В.А. Наукові засади передпроектних досліджень і обґрунтувань: монографія / В.А. Вісящев. – Севастополь: Вебер, 2003. – 440 с.
3. Митяй О. В. Проектний аналіз. Навчальний посібник / О. В. Митяй— К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. — 288 с.
4. Баранов О. Г. Інституціональна економіка : навч. посіб. / О. Г. Баранов ; Севастопол. нац. техн. ун-т. - Севастополь : СевНТУ, 2010. – 196 с.

5. Колесніченко І. М. Інституціональна економіка : конспект лекцій / І. М. Колесніченко ; Харківський національний економічний ун-т. - Х. : ХНЕУ, 2014. – 216 с.
6. Ткач А. А. Інституціональна економіка : Нова інституціональна економічна теорія: Навч. посібник / А. А. Ткач. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 304 с.
7. Фертікова Т. М. Інституційна економіка : навч. посіб. / Фертікова Т. М. ; Чорномор. держ. ун-т ім. П. Могили. - Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. – 124 с. :
8. Чухно А.А. Інституціонально-інформаційна економіка: Підручник / А. А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко ; за ред. акад. НАН України А. А. Чухна. – К. : Знання, 2010. – 687 с.

Додаткова література:

1. Закон України "Про власність" від 7 лютого 1991 року, № 6477/ Закони України.-Т. 1.-К, 1996.-С.173-188.
2. Закон України "Про приватизацію державного майна".
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
5. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 року № 2658-14 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 47. – Ст. 251.
6. Закон України «Про оцінку земель» № 1378-IV від 11.12.2003 р.
7. Закон України «Про плату за землю» № 2535-XII від 03.07.1992 р.
8. Закон України «Про оренду землі» № 161-XIV від 06.10.1998 р.
9. Закон України «Про власність» № 885-XII від 26.03.1991 р.
10. Про затвердження Положення про державний архітектурно-будівельний контроль : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. N 225 - Офіц. вид. - К.: 1993.
11. Методика експертної грошової оцінки земельних ділянок, затверджена постановою КМУ № 1531 від 11.10.2002 р.
12. Методика оцінки майна від 10 грудня 2003 р. № 1891 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 151.
13. Методика оцінки об'єктів оренди від 17 грудня 2003 р. № 1960 // Відомості Верховної Ради України. – 2003.
14. Національний стандарт № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» від 10 вересня 2003 року № 1440.